

MILTEXT Hadruházati és Ruházati Hadfelszerelési Kutatási—Fejlesztési—Termelési Társaság a fegyveres erők és testületek ruházatfejlesztésének szolgálatában

Alpár Béla
az INNOVATEXT tudományos osztályvezetője

Előzmények

A Magyar Néphadsereg ruházatának ipari lehetőségekkel összehangolt átfogó fejlesztése a honvédelmi és könnyűipari miniszterhelyettesek megállapodása alapján az V. ötéves tervidőszak elején, 1975-ben kezdődött. A megállapodást követő könnyűipari államtitkár utasítása alapján a Textilipari Kutató Intézetben fejlesztő csoport alakult.

A megállapodás értelmében az V. ötéves tervidőszakban a fejlesztőmunkát döntően a Könnyűipari Minisztérium finanszírozta.

Az V. ötéves tervidőszakban az MN Ruházati Szolgálatfőnökség munkatársaival együttműködve a még 1965-ben jóváhagyott ölrözei rendszer keretén belül a „jelleg” megtartása mellett széles területen folyt a termékek minőségi fejlesztése. Egyes termékeknel szélesedtek a hordási módok és korszerű tartozékok kerültek alkalmazásra.

A termékfejlesztéssel párhuzamosan a Textilipari Kutató Intézet korszerű ruházatkódás-céltani laboratóriumot alakított ki, amely már az V. ötéves tervidőszak végén is jelentősen segítette a fejlesztőmunkát. Ezek eredményeként jelentősen nőtt a termékek élettartama, kihordási ideje és a felhasználási körülményekhez, időjárási viszonyokhoz jobban alkalmazkodó ruházati rendszerek alakultak ki.

A MILTEXT megalakulása

1978-ban a Honvédelmi Bizottság 6/22/1978. sz. határozata kötelezte a fegyveres erők és testületek vezetőit, hogy a ruházatfejlesztés területén tegyék szorosabbá együttműködésüket. Tegyének intézkedéseket összehangolt ruházatfejlesztés, gyártásközi ellenőrzés és minőségi átvétel megvalósítására.

Még ugyanebben az évben megjelent a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerőjű rendelete a kutatási-fejlesztési-termelési társaságokról, és ez megfelelő feltételeket teremtett a HB határozat végrehajtására.

A MEDTEXT indulásánál nyert kedvező tapasztalatok is közrejátszottak abban, hogy a TT (Tanácskozó Testület) figyelme a kutatási-fejlesztési-termelési társaságok felé irányult.

A fegyveres erők és testületek szakágvezetőinek 1979. október 24-i ülésén megállapodás jött létre, MILTEXT („Hadiruházati és Ruházati hadfelszerelési Kutatási-Fejlesztési-Termelési Társaság”) létrehozása tárgyában és egyben ideiglenes munkacsoportot jelöltek ki a részletek kidolgozására. Ennek a munkacsoportnak a társasági szerződés létrehozása során több nehézséggel kellett megküzdenie, amit az is jelez, hogy a társasági szerződésnek 1981. I. negyedév végéig 5 variációja készült el.

A fő nehézségeket az alábbiakban foglalhatjuk össze:

– Vita volt arról, hogy a társaság katonai, vagy polgári jellegű legyen. az az katonai vagy polgári irányítás alatt álljon. Első tervezetek az MNRSZF-ét jelölték a társaság gesztorául, de viszonylag gyorsan kiderült, hogy fegyveres testület tagja, mint költségvetési intézmény a társaság gesztora nem lehet. Ez a körülmény úgy döntötte el a kérdést, hogy a társaság csak polgári jellegű lehet, amelyben a FET tagjai részt vehetnek.

– El kellett dönteni, hogy ki lássa el a felügyeletet, mivel a társaság munkájában több minisztérium érdekelt. A FET illetékes vezetőiből megalakult a „Ruházati Koordinációs Bizottság” (RKB), amely vállalta a MILTEXT felügyeletét.

– Az első szerződéstervezetekben tovább élt a fejlesztő és minőségellenőrző „MILTEXT-központ” gondolata, amelyben a FET több tagja saját önállóságának és hatáskörének korlátozását látta. A TKI-nál működő központba az átvezénylésnek számos személyi akadálya merült fel. A központi szervezetre vonatkozó elképzeléseket fel kellett adni, ezzel a fejlesztések és a minőségbiztosítás koordinálására került a hangsúly. Az MN és BM ruházarfejlesztő csoportjaikat továbbra is saját hatáskörben fenn kívánták tartani.

– Behizonyosodott, hogy az első elképzelések egyszerre túl nagyot akarnak lépni. Az első tervezetek össze voltak kötve egy, az eddigi gyakorlattól eltérő gyökeresen új minőségbiztosító és átvételi rendszer bevezetésével. A viták során az az álláspont alakult ki, hogy új minőségbiztosító és termékvételi rendszerre csak folyamatosan, a társaság működése során lehet áttérni az előfeltételek biztosításával párhuzamosan.

– Az ipari környezet változása miatt felmerült annak a szükségessége, hogy a társaságot részben önfenntartóvá kell tenni, azaz a fejlesztőmunkát részben a tagvállalatok befizetéséből kell finanszírozni. A Könnyűipari Minisztérium 1980 végén megszűnt és már előre látható volt, hogy az új Ipari Minisztérium az új tervidőszak fejlesztéseit nem tudja az V. ötéves tervidőszakhoz hasonló mértékben finanszírozni. A FET tagjainak fejlesztési forrásai korlátozottak. A tervezett tagvállalatokkal külön-külön meg kellett állapodni, hogy a FET termékeiből keletkező anyagmentes árbevételük 0,5%-át közös fejlesztési célokra a gesztornak átutalják.

– Problémaként vetődött fel, hogy a FET minden tagja belépjen-e a társaságba, vagy csak azok, akik fejlesztő és minőségi átvételi csoporttal is rendelkeznek (MN és BM). A már előzetesen kialakult kapcsolatok alapján lehetővé vált, hogy a társaság igazgató tanácsában csak az MN és BM vegyen részt a FET többi tagjának képviselőjében is. A FET többi tagja ezzel nem

került hátrányos helyzetbe, hiszen a társaság munkáját felügyelő és a fejlesztési, gyártmányfejlesztési, egységesítési, minőségbiztosító stb. terveket jóváhagyó RKB-ban a FET minden tagja képviseli magát.

A társaság igazgató tanácsa a terveket illetően csak végrehajtó hatáskörrel rendelkezik. A FET tagjainak ruházatfejlesztésre, illetőleg ruházati ellátásának korszerűsítésére vonatkozóan a tagvállalatok javaslatait az RKB-nak jóvá kell hagyni.

A vázolt nehézségek megoldásával készült szerződéstervezetet a FET tagjainak felügyeleti szervei és Ipari Minisztérium Jogi Osztálya, az Országos Anyag- és Árhivatal, valamint a tagvállalatok egyaránt jóváhagyták és a „MILTEXT Hadiruházati és Ruházati Hadfelszerelési Kutatási Fejlesztési Termelési Társaság” 1981. június 1-ével megalakult.

A MILTEXT társaság létrehozásának célja, szervezete és működése

A Honvédelmi Bizottság már idézett határozatával összhangban a MILTEXT társaság az alábbi célok megvalósítására jött létre:

– Egységes egyenruházati és ruházati hadfelszerelési rendszer létrehozása a FET tagjai számára közös alapanyagú és egységes gyártástechnológiájú termékek kialakításával.

– Az egyenruházati és ruházati hadfelszerelési anyagok koordinált fejlesztése.

– A gyártás biztonságának növelése az igények és termelési lehetőségek összehangolásával, korszerű minőségvédelmi és átvételi módszerek alkalmazásával, a gazdaságosság javításával, a fegyveres erők és testületek, valamint a gyártó és fejlesztő vállalatok közös érdekeinek ésszerű érvényesítésével.

– A termékek egyenletes minőségének folyamatos fenntartása.

– A termékfejlesztési és minőségvédelmi költségek csökkentése a párhuzamos tevékenységek megszüntetésével, racionálisabb szervezéssel.

A vázolt célkitűzések megvalósításához a társasági szerződés aláírásával csatlakozott az MN Ruházati Szolgálatfőnökség, a BM Anyagi és Technikai Csoportfőnökség, valamint 22 könnyűipari vállalat és intézmény. Az intézményeket a Textilipari Kutató Intézet, 1983. január 1-től *INNOVATEXT Kutató és Fejlesztő Vállalat*, valamint a Bőr-, Cipő- és Szőrmeipari Kutató Intézet, 1983. január 1-től Bőr- és Cipőipari Kutató és Fejlesztő Vállalat (BCK) képviselik. 1981-ben újabb két gyártó vállalat csatlakozott a MILTEXT-hez.

A MILTEXT önálló jogi személyiséggel nem rendelkező, határozatlan időre alakult társaság, amelynek gesztora az INNOVATEXT Kutató és Fejlesztő Vállalat (mint a Textilipari Kutató Intézet jogutódja). Irányítója a társulásban résztvevők képviselőiből álló Igazgató Tanács, a társaság felügyeletét a Ruházati Koordinációs Bizottság gyakorolja.

A célok megvalósítása érdekében mind a fegyveres erők és testületek képviselői, mind a tagvállalatok kötelezettséget vállaltak a társaság szerződésben rögzített feladatai ellátására.

A MILTEXT munkáját az RKB által jóváhagyott középtávú (5 éves) és éves tervek alapján végzi. A terveket és az előző évi tervjelentést az Igazgató Tanács éves ülésén megvitatja és végrehajtásra elfogadja. Az Igazgató Tanács ülései között a tervek végrehajtását a gesztor irányítja.

Az éves kutatási-fejlesztési beszámolót és az éves tervjavaslatot az INNOVATEXT, mint a MILTEXT gesztora állítja össze a FET képviselőivel, valamint az MN REK Fejlesztési Minőségellenőrzési Osztállyal történt előzetes konzultációk alapján. Ezek a konzultációk a fejlesztőmunka összehangolása érdekében évente többször ismétlődnek. Az Igazgató Tanács a FET képviselőinek előterjesztésében rendszeresen megvitatja a termék-forgalom és minőségvédelem helyzetét is.

A MILTEXT éves terveiben rögzített fejlesztőmunkát a FET tagjai, az Ipari Minisztérium és a tagvállalatok finanszírozzák. A társaság munkájában részt vevő fejlesztő vállalatok (INNOVATEXT, BCK) folyamatos mérnök-szolgálatot és laboratóriumi kapacitást biztosítanak a tagvállalatoknak fejlesztési hozzájárulásuk ellenében.

Végül soron egy célra orientált társaság jött létre, amelyben a tagok együttműködése a ruházat-fejlesztés területén lehetővé teszi a résztvevő gazdasági egységeket a kölcsönös előnyökre épülő rendszeres szemléltű fejlesztésben.

A MILTEXT fontosabb feladatai a VI. ötéves tervidőszakban

Az előzőekben ismertettük, hogy az MN-nél az V. ötéves terv feladatainak végrehajtása során az újonnan fejlesztett termékek nagyrészt rendszeresítésre is kerültek. A MILTEXT VI. ötéves terve ezért az általános célt úgy határozza meg, hogy

- tovább kell javítani az ösztönzési rendszert alkotó termékek minőségét a gyártás gazdaságosságának messzemenő figyelembevételével,
- lépést kell tartani a fokozódó és változó követelményekkel, valamint az ipar műszaki színvonalának fejlődésével.

Az általános célok elérése érdekében a tervdokumentáció a kutató és fejlesztő munkát az alábbi feladatokra összpontosítja.

1. Egységes rubázati követelményrendszer kidolgozása és gyakorlati érvényesítése

Tartóssági, harcászati, ruházatkódás-élettani, szolgálati, esztétikai követelmények kidolgozása és gyakorlati alkalmazása a FET különböző tagjaival, elsősorban az MN-nél az V. ötéves tervidőszakban kifejlesztett ruházati rendszerek továbbfejlesztésével, a követelményrendszerrel összehangolt pontosításával.

2. A FET rubázati rendszereinek egységesítése

A VI. ötéves terv kiemelt feladata, amelynek célja a tervidőszak kezdetén még heterogén terméksztruktúra követelményrendszerrel összehangolt szűkítése és a FET különböző tagjai közötti egységesítése. E tervfeladat tartalmazza a színben eltérő, de azonos szerkezetű alapanyagok alkalmazását és a mérettáblázatok egységesítését is.

3. A minőségbiztosító és termékátviteli rendszer korszerűsítése

Új minőségbiztosító és termékátviteli rendszert az RKB és IT fokozatos és folyamatos bevezetésre elfogadta. Az új rendszer lényege, hogy a termékek minőségének garantálásával növekedjék a gyártó vállalatok felelőssége a termék kibocsátást illetően.

Elsősorban az alapanyaggyártóknál, de a későbbiekben a feldolgozó és kész termékeket kibocsátó vállalatoknál is fokozatosan megszűnik, vagy egyes külön-

leges termékekre irányul a helyszíni átvétel. Az áttérés előfeltételei folyamatosan jönnek létre.

4. *Különleges igényű ruházati termékek fejlesztése az alkalmazási területek sajátos követelményeinek, valamint a viselés közbeni speciális mozgásigény és testhelyzet figyelembevételével*

A VI. ötéves terv „kutatói” feladata is a sajátos mozgásigényekhez és viselési testhelyzethez igazodó, ún. „antropometriai” méretezés megvalósítása. A terv fegyvernemi szakterületek (harckocsizók, ejtőernyősök stb.) ruházatának korszerűsítését irányozza elő.

5. *Az alapanyag-fejlesztésben elért hazai és nemzetközi eredmények adaptálása a FET ruházati rendszereibe*

Ez a tervfejezet sajátos termékek széles skálájának fejlesztését tartalmazza (örbundák, BM műbőr kabát, hálótermi takaró, rabruhák, esővédő ruhák, motorosruhák, hideg ellen védő lábbelik, tűzoltócsizma, női ruházat stb.).

Az éves tervekben e téma keretében jelennek meg a FET tagjainak konkrét termékfejlesztési igényei.

A fentiekben túlmenően a tervfejezetekben szerepel még a konfekcióipari gyártási, valamint a kezelési-javítási technológiák korszerűsítése, a FET-nél elért eredmények részleges kiterjesztése a polgári felhasználás egyes területeire, a mérnökszolgálati tevékenység folyamatos szervezése és a FET egészségügyi intézményeinek ellátása korszerű MEDTEXT termékekkel. Ezen utóbbinál a MILTEXT társaság fejlesztő munkája kapcsolódik a MEDTEXT társaság keretében folyó fejlesztésekhez.

A VI. ötéves terv feladatait lehetőség szerint hazai és szocialista alapanyagbázison kell végrehajtani, amit az utóbbi idők tökéletes importkorlátozásai miatt is különösen fontos hangsúlyozni.

A vázolt feladatok megvalósítása a FET öltöztetési rendszerén belül a termékstruktúra korszerűsödését, a termékek minőségi színvonalának javulását, a gyártástechnológiák és a gazdaságosság fejlődését eredményezi az egyes szakterületek ruházatkódással szemben támasztott sajátos követelményeinek fokozott érvényesítésével.

A MILTEXT társaság működésével az egyébként elkülönült érdekszférájú intézmények és vállalatok célra orientált kutató-fejlesztő-termelő tevékenységének gazdasági érdekazonossága jött létre. Ez folyamatosan lehetővé teszi a felhasználói követelmények mennyiségi és minőségi igényeinek kielégítését, javítja az alapanyag-termelő gyártásfejlesztést, biztosítja, hogy a végső felhasználói igények határozzák meg a termékszerkezetet.

A MILTEXT eddigi működésével kapcsolatos tapasztalatok kedvezőek. A HB határozatával összehangoltan javul a FET tagjai között a fejlesztési együttműködés, a ruházati ellátó munka összhangja és fokozatosan fejlődnek, korszerűsödnek a ruházati rendszerek.